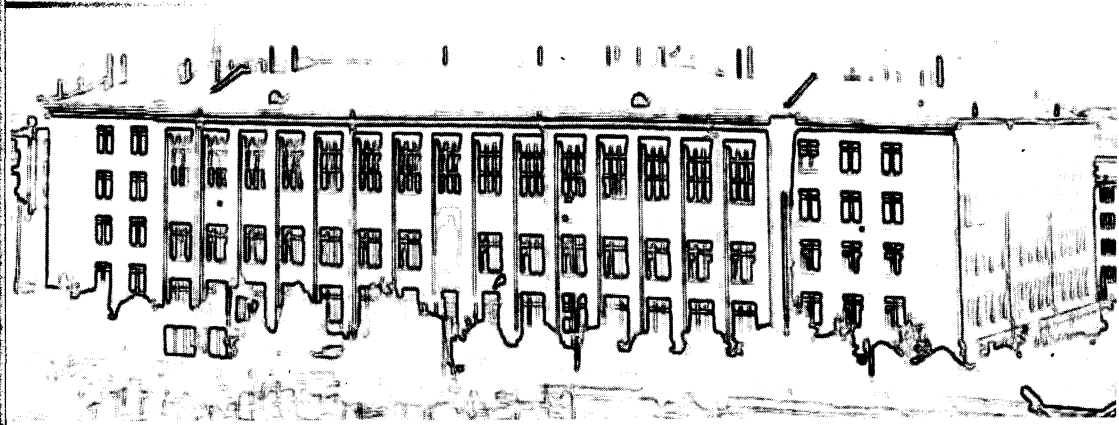

ДДМА
ДГМА
DSEA
DSMA
ДДМА
ДГМА
DSEA
DSMA
ДДМА
ДГМА
DSEA
DSMA
ДДМА
ДГМА
DSEA
DSMA
ДДМА
ДГМА
DSEA
DSMA
ДДМА
ДГМА
DSEA
DSMA
ДДМА
ДГМА
DSEA
DSMA

ВІСНИК

Донбаської
Державної
Машинобудівної
Академії

№ 4 (21)

2010

УДК 621 + 669 + 004 + 330

ВІСНИК

Донбаської державної
машинобудівної академії

№ 4 (21) – 2010

Збірник наукових праць

Засновник

Донбаська державна
машинобудівна академія

Свідцтво про державну реєстрацію
серія КВ № 9778 від 19.04.2005

ВЕСТНИК

Донбасской государственной
машиностроительной академии

№ 4 (21) – 2010

Сборник научных трудов

Основатель

Донбасская государственная
машиностроительная академия

Свидетельство про государственную
регистрацию серия КВ № 9778
от 19.04.2005

HERALD

of the Donbass State
Engineering Academy

№ 4 (21) – 2010

Collection of science papers

Founder

Donbass State
Engineering Academy

Registration certificate
KB № 9778 dated 19.04.2005

Вісник ДДМА включено до Переліку наукових фахових видань ВАК України з технічних та економічних наук для публікування основних результатів дисертаційних робіт (постанова № 1–05/1 от 10.02.10 р., бюлетень ВАК України № 3, 2010 р.).

Рекомендовано до друку вченою радою Донбаської державної машинобудівної академії (протокол № 3 від 25.11.2010).

Редакційна колегія: Алієв І. С., д-р техн. наук, проф. (голова редакційної колегії); Клименко Г. П., д-р техн. наук, проф. (заступник голови); Добронос Ю. К., канд. техн. наук, доц., (відповідальний секретар секції технічних наук); Єлецьких С. Я., канд. екон. наук, доц., (відповідальний секретар секції економічних наук); Авдеєнко А. П., канд. хім. наук, проф.; Булеєв І. П., д-р екон. наук, проф.; Вітлінський В. В., д-р екон. наук, проф.; Вишневський В. П., д-р екон. наук, проф.; Гедрович А. І., д-р техн. наук, проф.; Єськов О. Л., д-р екон. наук, проф.; Заблоцький В. К., д-р техн. наук, проф.; Зорі А. А., д-р техн. наук, проф.; Кассов В. Д., д-р техн. наук, проф.; Каргін А. А., д-р техн. наук, проф.; Ковалевський С. В., д-р техн. наук, проф.; Ковальов В. Д., д-р техн. наук, проф.; Ковальов В. Н., д-р екон. наук, проф.; Клименюк Н. Н., д-р екон. наук, проф.; Лаптев О. М., д-р техн. наук, проф.; Лепа Р. М., д-р екон. наук, проф.; Міленін А. А., д-р техн. наук, проф. (Польща); Міроненко Є. В., д-р техн. наук, проф.; Носко П. Л., д-р техн. наук, проф.; Панков В. А., д-р екон. наук, проф.; Роганов Л. Л., д-р техн. наук, проф.; Сатонін О. В., д-р техн. наук, проф.; Соколов Л. М., д-р техн. наук, проф.; Скудар Г. М., д-р екон. наук, проф.; Тарасов О. Ф., д-р техн. наук, проф.; Федорінов В. А., канд. техн. наук, проф.; Хричіков В. Є., д-р техн. наук, проф.; Яковлев С. С., д-р техн. наук, проф. (Росія).

Відповідальний за випуск д-р екон. наук, проф. Єськов О. Л.

ВІСНИК Донбаської державної машинобудівної академії : збірник наукових праць. – Краматорськ : ДДМА, 2010. – № 4 (21). – 330 с.

ISSN 1993-8322

У збірнику вміщено статті з різних напрямів економічних наук, які підготовлені професорсько-викладацьким складом, науковими співробітниками, аспірантами, пошукувачами, спеціалістами.

Збірник призначений для наукових та інженерних працівників, аспірантів та студентів.

Статті прорецензовані членами редакційної колегії з галузі «Економічні науки».

Матеріали номера друкуються мовою оригіналу.

ISSN 1993-8322

© Донбаська державна машинобудівна академія, 2010

© Донбасская государственная машиностроительная академия, 2010

© Donbass State Engineering Academy, 2010

Корж М. В. Международный маркетинг и особенности его развития в условиях глобализации	105
Корж М. В., Мальцева Н. В. Европейский Союз: положительные и отрицательные стороны для Украины	112
Корытько Т. Ю., Панченко Е. В. Использование сбалансированной системы показателей для разработки и реализации программ стратегического развития местных бюджетов	117
Крук О. М. Концептуальні положення дослідження фінансового потенціалу місцевого бюджету	122
Кудирко О. М. Аналіз інноваційних процесів і розробка класифікації інновацій	128
Латышева Е. В., Мальцева М. В. Особенности анализа и отбора нестандартных проектов	134
Магалецький А. В. Готельний кластер як інструмент комунікаційної політики підприємств готельного господарства	139
Маркевич О. В., Исаншина Г. Ю. Исследование тенденций развития инвестиционной и инновационной политики предприятий Украины в условиях экономического кризиса	144
Микрюков А. Н., Чемерис С. В. Стратегия корпоративного управления трудовыми ресурсами на основе реинжиниринга	149
Миусская В. В. Современные подходы к проблеме мотивации персонала	155
Михайличенко Н. М. Обґрунтування доцільності використання трьохконтурної системи моніторингу економічної безпеки на вітчизняних підприємствах на засадах концепції контролінгу	160
Мішюра В. Б., Пономарьова Л. М. Система національних рахунків як інструментарій аналізу розподілу доходів домогосподарств	164
Муромець Н. Є. Підвищення ефективності управління трудовими потоками на засадах логістичного підходу	170
Остафийчук А. В. Реструктуризация портфеля банковских кредитов как фактор развития промышленного предприятия	177
Павловська В. А. Соціально-економічна ефективність механізму нормування праці в умовах машинобудівних підприємств	181
Пилецкая С. Т. Стратегический мониторинг в системе финансового регулирования развитием предприятия	186
Радомська Т. А. Місце інформаційної системи в процесі керування сучасним підприємством	191
Ровенська В. В., Рижиков В. С., Федюніна О. Р. Методи керування персоналом підприємства в умовах кризи	196

УДК 311.42

Кудирко О. М.

АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ І РОЗРОБКА КЛАСИФІКАЦІЇ ІННОВАЦІЙ

Інноваційний процес – це процес перетворення наукового знання в інновацію, яку можна представити як послідовний ланцюг подій, в ході яких інновація визріває від ідеї до конкретного продукту, технології або послуги і поширюється при практичному використанні. На відміну від НТП інноваційний процес не закінчується впровадженням, тобто першою появою на ринку нового продукту, послуги або доведенням до проектної потужності нової технології. Цей процес не переривається і після впровадження, оскільки в міру поширення (дифузії) новизна удосконалюється, робиться більш ефективною, набуває раніше не відомі споживачам властивості. Це відкриває для неї нові сфери застосування і ринки, а отже, і, нових споживачів, які сприймають даний продукт, технологію або послугу як нові саме для себе.

Питання інноваційного процесу і класифікації інновацій досліджувалися багатьма ученими, серед яких І.Т. Балабанов, Л.Л. Антонюк, А.М. Поручник, В.С.Савчук та ін. У їх працях знайшли відображення поняття інноваційного процесу, організаційні форми інноваційної діяльності та класифікації інновацій. Проте, на нашу думку, запропонована авторами класифікація має ряд суперечностей.

І.Т. Балабанов в своїх працях зазначає, що для інноваційного процесу, що являє собою сукупність науково-технічних, технологічних і організаційних змін, які проходять у процесі реалізації нововведень, характерні наступні ознаки:

– системність, яка є наслідком цілеспрямованості інноваційного процесу. Тому всі його організаційні одиниці будуються на принципі балансу інтересів, визначаючого загальний вектор розвитку;

– циклічність, що проявляється результатом у багатократному зворотному зв'язку. Інновація – це такий техніко-економічний цикл, в якому використання результатів сфери досліджень і розробок безпосередньо викликає технічні, організаційні і економічні зміни, що здійснюють зворотній вплив на діяльність цієї сфери. Зворотній зв'язок має інший характер, якщо інновація впроваджується, але не дає необхідного економічного ефекту. В цьому випадку економічна ситуація погіршується, обсяг ресурсів, за рахунок яких розвивається інноваційний процес, скорочується, і в результаті процес зупиняється;

– ймовірність, яка проявляється в тому, що не всяка почата програма досліджень і розробок має шанси на успіх, не гарантований і успіх на ринку, не визначені перспективи поширення. Час між появою винаходу і його використанням (інноваційний цикл) міняється в залежності від технологічного рівня, адаптаційної здатності середовища і від зовнішніх економічних умов. Якщо у високорозвинутих країнах тривалість інноваційного циклу складає 5 – 6 років, то у розвинутих – 5 – 25 років, а в країнах, що розвиваються – 15 – 25 років;

– соціальна значимість, яка визначається появою нових соціальних потреб і супроводжується процесом соціальних змін. Тому при дослідженні, плануванні і управлінні інноваційними процесами необхідно враховувати їх соціальні наслідки [1].

Основними складовими інноваційного процесу є ринок новин, ринок капіталу (інвестицій) і різні організаційні форми інноваційної діяльності.

На ринку новин основним товаром є науковий і науково-технічний результат – продукт інтелектуальної діяльності. Ринок новин формують наукові організації, вузи, тимчасові наукові колективи, вітчизняні і закордонні новатори і т.д. Участь на ринку новин здійснюється в наступних основних формах:

– розвиток власної наукової, науково-технічної і експериментальної бази для проведення НДДКР;

- проведення досліджень на кооперативних началах з іншими організаціями;
- оформлення замовлень на проведення науково-дослідних і (або) експериментальних робіт сторонньої організації;
- набуття ліцензій на право виробництва товарів або послуг;
- покупки готового виробу, технології, ноу-хау та іншої інтелектуальної власності;
- набуття нематеріальних активів шляхом випуску акцій, облігацій, залучення іноземного капіталу і організації спільного виробництва.

Ринок капіталу (інвестицій) є необхідною умовою інноваційного процесу, оскільки оновлення і розвиток організації залежить від капіталу в усіх його видах (позичковий, оборотний, акціонерний, венчурний, уставний і т.д.). В інноваційній сфері визначальну роль відіграють довгострокові і середньострокові інвестиції, так як інноваційний процес триває 3–5 і більше років. У законодавчому порядку існує декілька принципів і заходів державної інвестиційної політики в промисловості: на безповерхневій основі із державного бюджету і на відшкодувальній та конкурсній основі.

До основних організаційних форм інноваційної діяльності відносять державні науково-технічні центри, технопарки, технополіси і т. д. (табл. 1).

Комплексний характер інновацій, їх багатогранність і різноманітність областей та способів використання, вимагають розробки класифікації для подальшого вивчення і аналізу. У зарубіжній і вітчизняній літературі по інноватиці виділяється велика кількість видів інновацій. Розрізняють різні основи класифікації інновацій, які створюють цілу систему в залежності від вирішуваних задач. Деякі спеціалісти пропонують до 25 основ, структуруючих інновацій [2].

Таблиця 1

Організаційні форми інноваційної діяльності

Вид організації	Коротка характеристика
Державні науково-технічні центри	Проводять фундаментальні і прикладні дослідження в різних сферах і галузях з експериментальною перевіркою і оформленням патентів, винаходів, методів і ноу-хау
Технопарк	Комплекс самостійних організацій по науково-виробничому циклу створення новин (НДІ, вузи, підприємства)
Технополіс	Спеціально створений комплекс, який включає весь цикл інноваційних робіт
Спеціалізовані підрозділи фірм (робочі групи, ради і ін.)	Створюються в крупних фірмах, які випускають наукоємну продукцію. Визначають цілі інноваційного процесу
Відділення нових продуктів	Самостійні підрозділи; координують інноваційну діяльність на підприємстві, узгоджують цілі і напрями технічного розвитку
Відділи НДДКР	Здійснюють пошук і розробку нових перспективних ідей, доводять їх до стадії освоєння
Венчурні фірми (ризик-фірми)	Спеціально створене підприємство для реалізації інноваційного проекту, пов'язане зі значним ризиком
Тимчасові науково-технічні колективи	Створюються для розробки конкретної науково-практичної проблеми на певний період
Консультативні і аналітичні групи і фірми	Прогнозують розвиток технологій і попит на нову продукцію, визначають перспективні ідеї, тематику досліджень
Бізнес-інкубатори	Організація, створена місцевими органами влади або великими компаніями з метою "вирощування" нових підприємств, видів бізнесу

В якості основних оцінок (критеріїв) класифікації використовуються: рівень новизни; ступінь радикальності; сфера застосування; предметний зміст; масштабність; ступінь впливу на ефективність інноваційних процесів; характер використання; роль у відтворювальному процесі; призначення; рівень регуляції і управління; характер суспільних цілей; стимул (джерела) появи; характер інновації та ін.

Але і в рамках одного критерія виділяють різні типи нововведень. Наприклад, за рівнем новизни розрізняють інновації: нові, удосконалені, ті, що вимагають капітальних вкладень, оазисні, поліпшуючі, псевдоінновації, радикальні, ординарні, удосконалені. У залежності від сфери застосування виділяються: товарні, організаційні, економічні, суспільні, технічні, соціальні, правові (юридичні), політичні.

Запропонована авторами класифікація інновацій має ряд суперечностей, до яких можна віднести неузгодженість між ознакою і віднесеною за цією ознакою інновацією. Так, наприклад, за ознакою сфери управління автори виділяють продуктові, процесні, продуктово-процесні, трудові, управлінські, що не зовсім коректно. За ознакою ефективність управління не виділена екологічна ефективність.

Відзначені суперечності завадили розробці комплексної класифікації інновацій.

Метою даної роботи є вивчення поняття інноваційного процесу, видів інновацій та класифікації інновацій.

Для досягнення поставленої мети слід детально зупинитися на видах інновацій, які розрізняються за напрямками застосування і етапами НТП.

В економічних дослідженнях наводяться різні підходи до класифікації інновацій, зокрема Й. Шумпетер виділяв базисні інновації, які реалізують винаходи і стають підґрунтям для формування нових поколінь техніки, та вторинні, – які пов'язані з поліпшенням і модернізацією існуючих процесів та продуктів виробництва, тобто реалізуються дрібні винаходи та пропозиції. Останні інновації, на відміну від базових, стримують розвиток науково-технічного прогресу (НТП), оскільки в багатьох випадках вони лише продовжують термін використання старіючої техніки та технології.

Слід зупинитися на деяких видах інновацій, що розрізняються по напрямках застосування і етапах науково-технічного прогресу:

- технічні, з'являються у виробництві продуктів з новими або поліпшеними властивостями;
- технологічні, виникають при застосуванні поліпшених, досконаліших способів виготовлення продукції;
- організаційно-управлінські, пов'язані з процесами оптимальної організації виробництва, транспорту, збуту і постачання;
- інформаційні, вирішують задачі організації раціональних інформаційних потоків у сфері науково-технічної і інноваційної діяльності, підвищення достовірності і оперативності отримання інформації;
- соціальні, направлені на поліпшення умов праці, розв'язання проблем охорони здоров'я, економічного розвитку, культури.

Різні види інновацій знаходяться в тісному взаємозв'язку і пред'являють специфічні вимоги до інноваційного механізму. Так, технічні і технологічні інновації, впливаючи на зміст виробничих процесів, одночасно створюють умови для управлінських інновацій, оскільки вносять зміни в організацію виробництва.

Методологія системного описання інновацій в ринковій економіці базується на міжнародних стандартах, рекомендації по яких прийняті в Осло в 1992 р., звідси назва – «Керівництво Осло». Вони розроблені стосовно до технологічних інновацій і охоплюють нові продукти і процеси, а також їх значні технологічні зміни. Інновація вважається здійсненою в тому випадку, якщо вона впроваджена на ринку або у виробничому процесі. Відповідно розрізняють два типи технологічних інновацій: продуктові і процесні.

Продуктові інновації охоплюють впровадження нових або удосконалених продуктів, застосування нових матеріалів і напівфабрикатів, а також комплектуючих, отримання принципово нових функцій. Процесні інновації – це освоєння нової або значно удосконаленої продукції, організації виробництва. Випуск такої продукції неможливий при використанні наявного обладнання або застосовуваних методів виробництва.

Інновації з точки зору способу їх впровадження поділяються на системні та одиничні.

Системні інновації базуються передусім на пошуку рішень щодо скорочення витрат, вдосконалення технологічних процесів, на новій системі організації фірми у рамках визначеного процесу діяльності. Вони виникають внаслідок проведення заходів з метою створення нової продукції або, наприклад, колективної систематичної роботи над вирішенням організаційних проблем. Наслідком таких інновацій можуть бути, наприклад, зміни процесу організації виробництва. Вони можуть впливати на підвищення якості, зменшення витрат, а в організаційному вимірі – на якість управління фірмою. Системні інновації базуються на певному взірці створення ідей, що вже існують на ринку, або ж є унікальними розробками, які можуть використовуватися на іншому підприємстві. Вони передбачають навчання персоналу підприємства та участь у здійсненні відповідних заходів досить численної групи працівників вищого та нижчого рівня. Основним показником системної інновації є існування на підприємстві спеціально створеного колективу для співпраці з іншими підрозділами фірми, системність у створенні нових виробів чи вдосконаленні якості існуючих.

Одиничні інновації, на противагу системним, не є наслідком вибору існуючої структури управління фірмою, а скоріше відповіддю на нові конкурентні можливості або загрози. Такими прикладами можуть бути пошук нового виду продукції, придбання ліцензії, зміна технології виробництва чи системи управління, які постають на підставі викликів середовища або ж аналізу стану підприємства, що його здійснюють фахівці. Впровадження організаційних інновацій (несистемних) характеризується більшим ризиком, ніж системних, які постають на підставі постійного накопичення знань та інформації.

Інновації з точки зору глибини проникнення змін, які вони викликають, поділяються на: радикальні, рекомбінаційні, модифікаційні. Радикальні інновації передбачають зміни технологічного та організаційного характеру. Радикальні інновації технічного характеру зазвичай стосуються процесу впровадження нової продукції, яка згодом зумовлює необхідність застосування нових технологій. Фірми, які впроваджують нові види продукції, намагаються досягнути провідної позиції в обраній ніші на ринку. Впровадження нової продукції часто зумовлює необхідність проведення заходів, спрямованих на створення або задоволення потенційного попиту. Технічні інновації радикального характеру спостерігаються відносно рідко. Класичним прикладом інновації такого типу може бути створення персонального комп'ютера, який революційно змінив технології, практично, всіх виробництв і розширив коло користувачів, яке до певного часу обмежувалося великими фірмами та науково-дослідницькими центрами.

Радикальні інновації організаційного характеру зазвичай базуються на впровадженні нового способу управління підприємством, який може привести до зміни технології виробництва продукції та надання послуг. Дані інновації можуть виникати на підприємствах, які бажають посісти провідні позиції на конкурентному ринку, а також тих, які з різних причин постають перед необхідністю змінити засади функціонування. Такі інновації принципово змінюють стратегію та способи управління фірмою. Прикладами можуть бути впровадження колективної форми праці, виникнення нових структур завдяки організаційним процесам або впровадження нових інформаційних систем, які кардинально змінюють організаційні засади підприємства.

Рекомбінаційні інновації передбачають використання існуючих технологічних, організаційних та виробничих рішень з метою створення нових різновидів продукції, технологій або систем управління. Рекомбінаційні інновації, що стосуються систем управління, спрямовані на

поєднання існуючих виробничих функцій або різних технологічних рішень для виробництва нової продукції. Прикладом цього можуть служити виробництво шампунів із властивостями бальзамів або використання комп'ютерів для виробництва кінофільмів.

Модифікаційні інновації полягають у незначних змінах існуючого асортименту продукції, технологій і систем управління з метою їх вдосконалення. Модифікації не змінюють функції виробів або процеси виробництва (наприклад, підвищення якості, зменшення витрат внаслідок використання нових матеріалів, запровадження додаткової функції виробу). Вони є наслідком тісних взаємин із клієнтами та гострої конкуренції за задоволення їхніх потреб.

Найбільш повну та всебічну класифікацію інновацій з врахуванням специфіки їх вітчизняного фінансування, а також пропозицій як вітчизняних, так і закордонних вчених розроблено групою вітчизняних фахівців (Л. Л. Антонюк, А. М. Поручником, В. С. Савчуком). На їх думку класифікаційні ознаки мають відбивати: мету інновацій; інноваційний потенціал; сферу застосування; сферу управління; джерело виникнення; значення у відтворювальному процесі; економічне значення; джерело фінансування; спрямованість результатів інноваційних процесів; ефективність [3].

Таким чином, інноваціям притаманний цілий ряд специфічних властивостей, які утруднюють їх класифікацію. При цьому класифікацію інновацій різні автори подають по-різному. В Україні на сьогодні відсутня єдино прийнята офіційною статистикою класифікація інновацій та інноваційних процесів. У цьому зв'язку виникає потреба в удосконаленні класифікації інноваційних процесів. Очевидно, що основою вивчення інноваційної діяльності підприємств харчової промисловості має бути науково-обґрунтована класифікація інноваційних процесів за рядом вагомих класифікаційних ознак, що залежать від головних критеріїв, котрі використовуються для їх типологізації на мікрорівні.

Проведений аналіз дозволив розробити класифікацію інноваційних процесів на підприємствах харчової промисловості (рис. 1).

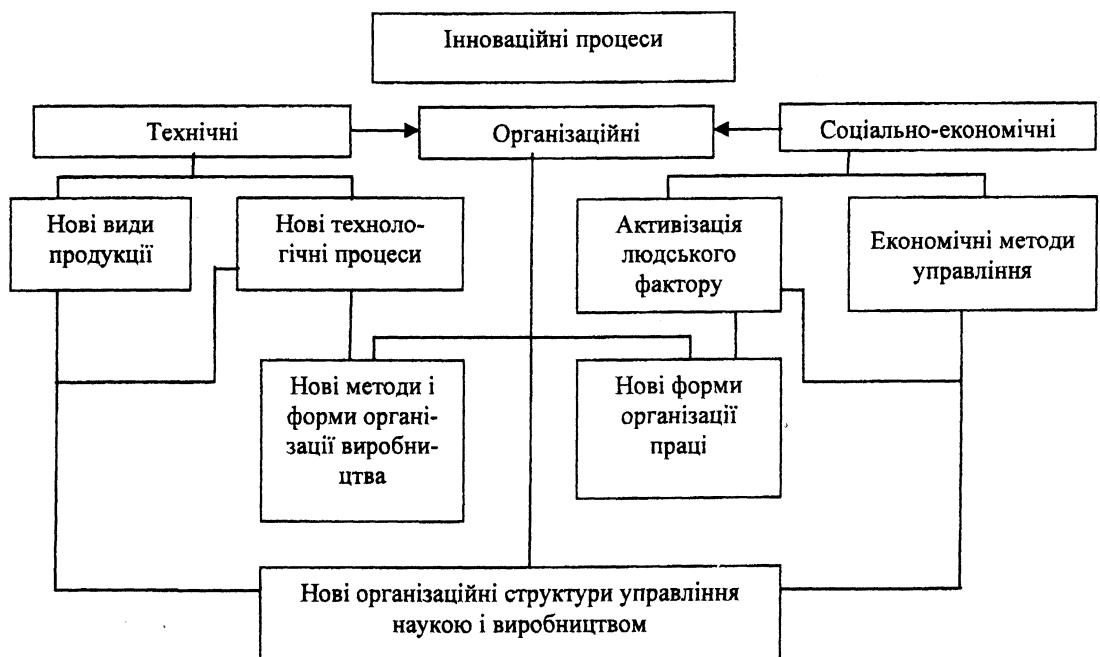

Рис. 1. Класифікація і взаємозв'язки інноваційних процесів на підприємстві

На основі проведеного аналізу та з врахуванням існуючих класифікацій пропонується загальна класифікація інновацій за 10-ма ознаками (рис. 2).

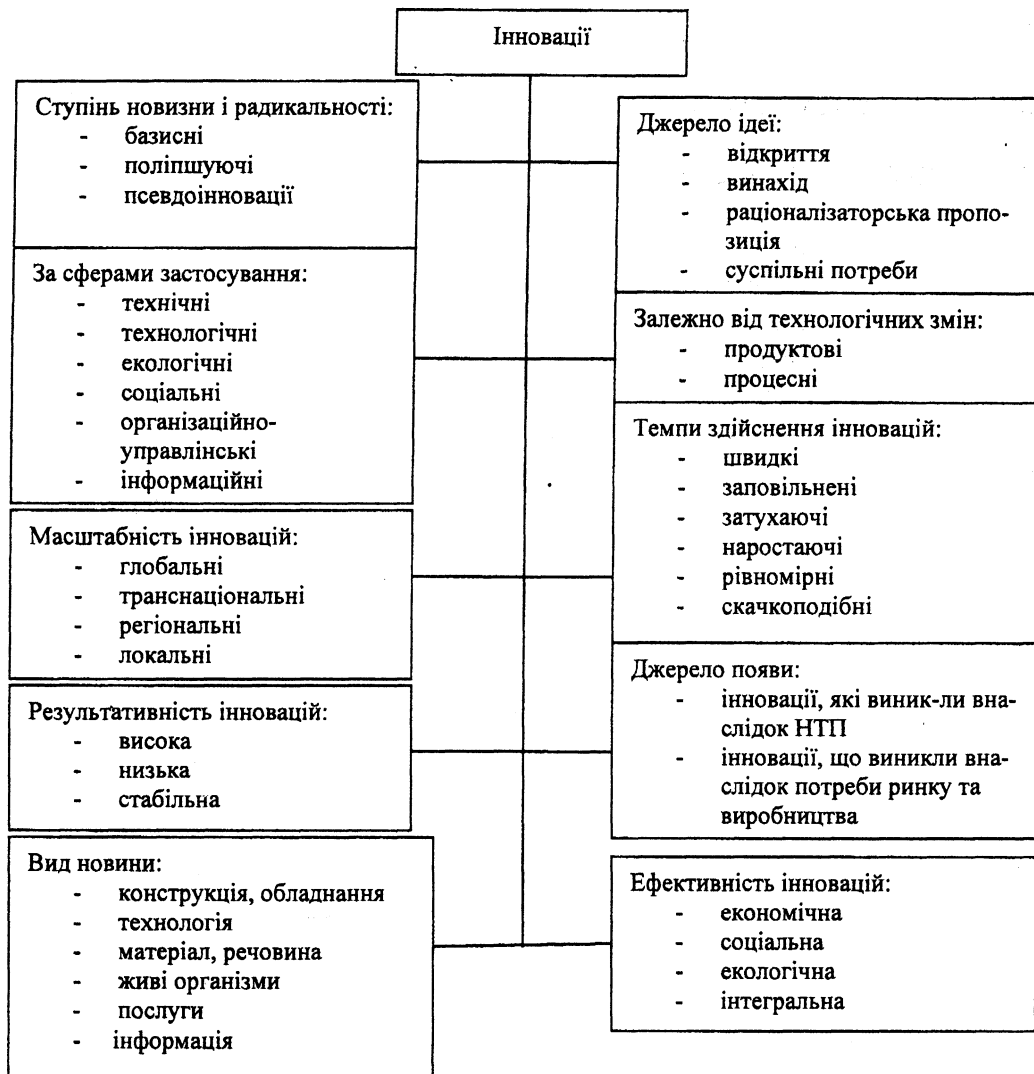

Рис. 2. Класифікація інновацій

ВИСНОВКИ

Відповідно до сучасних світових вимог прискорення темпів науково-технічного прогресу та активізація інноваційної діяльності підприємств можлива через здійснення певних заходів. У галузі науки – це розвиток фундаментальних і прикладних досліджень з найперспективніших напрямків, скорочення темпів впровадження у виробництво результатів наукових досліджень, підвищення ефективності діяльності науково-дослідних закладів.

У галузі техніки – це підвищення якості продукції на базі стандартизації. У галузі виробництва – це впровадження прогресивної організації праці на базі використання комп'ютерної техніки і прогресивних технологій (лазерна, мембранна, нанотехнологічна, плазмова, криогенна, детонаційна, вакуумна), розширення відтворення виробничих фондів.

В результаті проведеного аналізу розроблено класифікацію інноваційних процесів на підприємствах харчової промисловості, а також розроблено комплексну класифікацію інновацій яка більш повно охоплює інноваційні процеси, враховує їх особливості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балабанов И. Т. *Инновационный менеджмент* / И. Т. Балабанов. – СПб., 2001. – 303 с.
2. *Управление инновациями. Т. 1. Основы организации инновационных процессов.* – М., 2003. – 253 с.
3. Антонюк Л. Л. *Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації* / Л. Л. Антонюк, А. М. Поруchnik, В. С. Савчук. – К. : КНЕУ, 2003. – 394 с.

ВІСНИК

Донбаської державної машинобудівної академії

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

№ 4 (21) – 2010

ВЕСТНИК

Донбасской государственной машиностроительной академии

СБОРНИК НАУЧНЫХ ТРУДОВ

№ 4 (21) – 2010

HERALD

of the Donbass State Engineering Academy

COLLECTION OF SCIENCE PAPERS

№ 4 (21) – 2010

Відповідальний секретар випуску Єлецьких С. Я.
Технічне редагування, коректура, розробка оригінал-макету:
Катюха О. Л., Михайличенко Н. М., Коротенко Є. Д.

Підписано до друку 30.11.2010.

Формат 60 × 90 / 8. Папір офсетний.

Умов. друк. арк. 38,36. Обл.-вид. 29,65 арк.

Тираж 100 прим. Замовлення № 123. Ціна вільна.

Донбаська державна машинобудівна академія
84313, м. Краматорськ, вул. Шкадінова, 72.
Телефон 8 (0626) 41-69-42. Факс 8 (0626) 41-63-15.
E-mail: herald@dgma.donetsk.ua, nis@dgma.donetsk.ua
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру
серія ДК № 1633 від 24.12.03.